

Zpráva o českém knižním trhu 2018/2019

Vydal Svaz českých knihkupců a nakladatelů v roce 2019.

Autoři jednotlivých kapitol:

AVA 10

Jaroslav Císař 5a, 5 b

Jiří Fraus 5c

Erika Frýbortová 7, 8

Ivo Magera 3, 7, 8

Filip Růzha 4, 14

Marcela Turečková 2, 5a, 5 b, 5c, 6, 11, 12, 13

Martin Vopěnka 1

Hana Žáková 9

Editor: Marcela Turečková

Korektury: Michaela Šmejkalová

Sazba: Tibor Vizi

© SČKN, 2019

ISBN 978-80-907020-4-2

Obsah

1. Úvodem	3
2. Struktura knižní produkce v roce 2018	4
3. Celkový objem knižního trhu v roce 2018	6
4. DPH v roce 2018	7
5. Nakladatelé v roce 2018	9
a) Nakladatelé podle počtu titulů	9
b) Počet nakladatelských subjektů	10
c) Vydavatelé učebnic pro základní a střední školství	10
6. Státní podpora knižního trhu v roce 2018	12
7. Knižní velkoobchod v roce 2018	13
8. Knižní maloobchod v roce 2018	15
9. E-knihy v roce 2018	17
10. Audioknihy v roce 2018	18
11. Knihovny v roce 2018	20
12. Knižní veletrhy v roce 2018	21
13. Kampaně a projekty propagující četbu knih v roce 2018	22
14. Přehled povinností nakladatele v roce 2018	24

1. ÚVODEM

Dobrou zprávou je, že český knižní trh dokázal profitovat z celkového růstu ekonomiky a domácí poptávky, a v roce 2018 rostl o 3 %. Ještě více expandovala oblast e-knih (o 12 %) a nejvíce audioknihy (o 16 %). Oba posledně zmiňované segmenty však rostou z nízké základny, a tak jejich dopad na celkový růst knižního trhu není významný.

Dobrou zprávou je i to, že po roce stagnace se k výraznému růstu počtu titulů, a tím i celkového procentuálního zastoupení vrátily dětské knihy. Naopak ne zcela příznivou zprávou je, že vzrostl podíl překladových titulů (o 4 %) na úkor původních českých titulů.

Propad pokračuje v oblasti odborné literatury a vysokoškolských učebnic.

Pokračujícím trendem je koncentrace, tedy posilování tržního podílu největších firem.

Jednoznačně špatná zpráva přichází z maloobchodu: Za posledních 5 let Česká republika zchudla o 130 nezávislých knihkupectví, a beze změny přístupu státu, krajů a měst nebudeme umět tento trend zastavit.

Vydávání knih je zcela specifickou, společensky prospěšnou činností, jejíž význam stát stvrzuje například bezplatným půjčováním knih v knihovnách nebo také některými povinnostmi, které na nakladatele klade. Stručně se s nimi můžete seznámit v kapitole 14, kterou jsme zařadili nově.

Přes významný úspěch ohledně snížení DPH pro e-knihy a audioknihy od 1. 5. 2020 lze konstatovat, že podpora vydávání knih ze strany státu spíše stagnuje a chybí její jasná vize. Ještě výrazněji se to projevuje v oblasti učebnic, kde financování jejich obměny ze strany státu je hluboko pod evropským průměrem.

SČKN zůstává aktivním partnerem státní správy a pokouší se negativní trendy změnit.

Ing. Martin Vopěnka, předseda SČKN

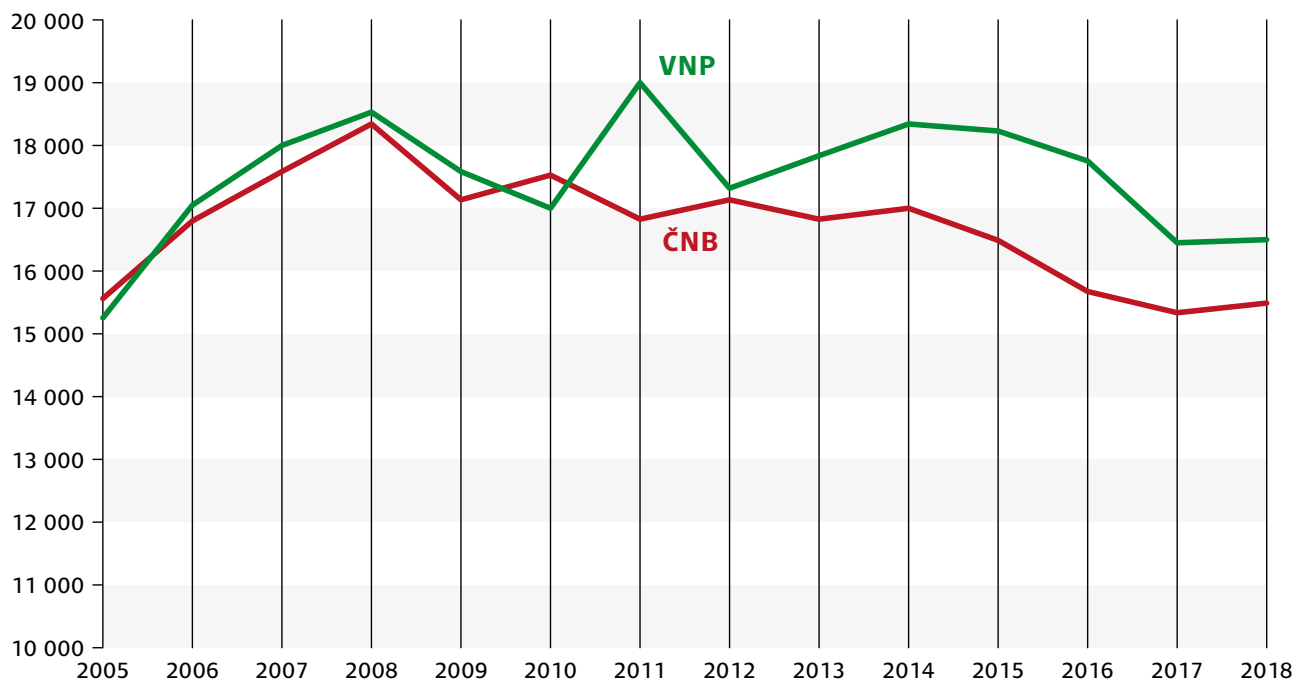
2. STRUKTURA KNIŽNÍ PRODUKCE V ROCE 2018

Charakter statistických dat

Ve svých analýzách týkajících se velikosti a struktury produkce českého knižního trhu se opíráme především o dva zdroje, poskytované Národní knihovnou ČR (NK), jimiž jsou každoroční Výkazy o neperiodických publikacích (VNP) a bibliografická databáze Česká národní bibliografie (ČNB).

Počet vydaných titulů

Podle ČNB lze odhadnout, že v České republice vyšlo celkem zhruba 15 500 titulů s vročením 2018, tedy přibližně o 200 více než titulů s vročením 2017. Časový vývoj počtu vydaných titulů zachycuje následující graf:¹

Výše zobrazené hodnoty představují počty knih s daným vročením zaznamenaných v databázi ČNB k 1. 11. 2019. Počty titulů v jednotlivých letech se přitom dále mění podle toho, jak NK ČR zpracovává ještě některé nezachycené tituly. Celkový počet titulů lze s významnou přesností odhadnout teprve zhruba po 20 měsících. Počet titulů s vročením 2018 zaznamenaných k 1. 11. 2019 činil 14 555. Předpokládáme však, že během dalšího roku stoupne toto číslo analogicky jako v předchozích letech, díky tomu odhadujeme v tabulce výše uvedený celkový počet **15 500 titulů**.

O velmi malém nárůstu celkového množství vydaných knižních titulů oproti letům minulým svědčí i linka VNP, tedy počet knihovnou přijatých povinných výtisků za kalendářní rok (ten oproti roku 2017 uvádí pro rok 2018 nárůst o 254 titulů: z 16 422 na 16 676).

Překlady

Český knižní trh má importní charakter. Do ČR jsou dováženy knihy připravené a vytištěné v zahraničí, zejména však jsou importovány autorské licence. VNP za rok 2018 vykazuje, že z cizích jazyků bylo přeloženo 40 % všech zpracovaných titulů. Poměr překladů vůči původní literatuře tedy oproti roku 2017 narostl téměř o čtyři procenta. Mezi jazyky, z nichž se knihy překládají, tradičně dominuje angličtina (56,2 % všech přeložených titulů). V roce 2018 vzrostla o více než 3 %. Naopak lehce se snížila procenta překladů z němčiny (14,6 %) a slovenštiny (5,2 %). Ke zvýšení pak došlo u francouzštiny (6,2 %), polštiny (1,8 %) a ruštiny (2,2 %). Podíl dalších jednotlivých jazyků zůstává víceméně stabilní.

Jazyk	2018	tj. %	2017	tj. %
Angličtina	3 704	56,2	3 109	53,3
Němčina	963	14,6	884	15,1
Slovenština	409	6,2	332	5,7
Francouzština	343	5,2	325	5,6
Skandinávské jazyky	133	2,0	118	2,0
Ruština	146	2,2	116	1,9
Španělština	119	1,8	111	1,9
Polština	121	1,8	100	1,7
Italština	98	1,5	86	1,5
Latina	19	0,3	22	0,4
Ostatní a vícejazyčné	541	8,2	632	10,8

Údaje v této tabulce jsou převzaty z VNP a vztahují se tedy nikoli na námi uváděnou produkci daného roku, ale na povinné výtisky, které v daném roce do NK dorazily.¹ Podíl překladů na celkovém objemu se zvýšil stejně jako absolutní objem překladů (dle VNP z 5 835 na 6 596 titulů).

Dětské knihy, učebnice a beletrie

Dětské knihy představují 14 % titulů vydaných v roce 2018, což oproti 12,1 % v roce 2017 značí lehký nárůst. K navýšení celkového počtu vydaných titulů dochází i u beletrie.

Učebnice pro základní a střední školy, vysokoškolské učebnice a skripta tvoří 4,8 % z celé produkce a z hlediska čísel se nabízí hovořit o **výrazném poklesu vydávání učebnic včetně vysokoškolských a skript**. Po podrobnějším zkoumání jsme ale dospěli k názoru, že výrazný pokles počtu u vysokoškolských učebnic a skript je jednoznačně ovlivněn skutečností, že učebnice a skripta nejsou pro vysoké školy předmětem hodnocení, které ve výsledku pro ně generuje jeden z finančních zdrojů.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Beletrie	5 129	5 297	5 559	4 985	5 706
Dětské knihy	1 962	1 955	2 157	1 844	2 330
Učebnice a VŠ skripta	1 698	1 551	1 172	856	805

Situace s učebnicemi pro základní a střední školství je momentálně trochu složitější. Věnujeme jí tedy podrobnější rozbor v oddílu o nakladatelích.

Poznámky:

1) Počet titulů vydaný v jednotlivých letech se zjišťuje velmi obtížně. Donedávna byl tento počet brán z Výkazů o neperiodických publikacích (VNP), které každoročně vydává Národní knihovna (NK), a některé zdroje se o tento zdroj doposud opírají. Toto číslo však se skutečným počtem vydaných titulů koresponduje pouze částečně: udává počet neperiodických publikací, které v daném roce dorazily do Národní knihovny. VNP je vydáván vždy na začátku roku (únor, březen), avšak tituly starého roku v nezanedbatelném množství přibývají do NK ještě do konce prázdnin. Do příštího VNP tak přepadáva odhadem asi 30 % roční produkce. Počty uváděné VNP se proto vztahují pouze k části produkce minulého roku, nezohledňují později zpracované knihy. Kromě toho se do nich započítávají rovněž tituly z tzv. šedé sféry, které se do katalogu NK jako knihy nedostanou (jedná se o různé nepublikované vysokoškolské a habilitační práce, výroční zprávy institucí a škol, katalogy a programy veletrhů a festivalů, katalogy aukcí, katalogy výstav, které nejsou distribuovány prostřednictvím knižního trhu, divadelní programy, komerční katalogy, firemní adresáře a seznamy inventáře, včetně přírůstků knihoven, nepublikované vědecké zprávy, propagační materiály, pozvánky, interní dokumenty apod.).

Pro přesnější odhad roční titulové produkce je proto lepší vzít počty titulů s daným vrocením, které jsou evidovány v katalogové databázi Česká národní bibliografie (ČNB). Oba dva zdroje vykazují určité rozdíly, které jsou markantní zejména v roce 2011 (ČNB: 16 845 a VNP: 18 985), v roce 2013 (ČNB: 16 800, VNP: 17 876), 2014 (ČNB: 17 000, VNP: 18 379) a 2015 (ČNB: 16 600, VNP: 18 282). Tento rozdíl vysvětlují pracovníci NK změnou metodiky zařazování titulů do ČNB v roce 2011, kdy se do databáze přestaly zařazovat tituly z tzv. šedé zóny (viz výše), zatímco před rokem 2011 se do ČNB zařazovaly.

Zdroj: SČKN

3. CELKOVÝ OBJEM KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2018

Pro odhad celkového objemu českého knižního trhu ve finančním vyjádření a zjištění trendu jeho vývoje vycházíme ze zveřejněných tržeb knižních distributorů, což jsou velkoobchodní společnosti zásobující většinu koncového trhu až na výjimky pouze knihami, a tržeb knižních nakladatelů, kteří si zajišťují vlastní distribuci. Používáme údaje z posledních zveřejněných výkazů zisků a ztrát či výročních zpráv, případně dotazem u oprávněného zástupce daného subjektu. Údaje pro tuto zprávu jsou podle dostupnosti povětšinou za rok 2018, v některých případech za finanční rok společností 2017/2018 nebo 2018/2019. Odhad obrátu v koncových prodejních cenách pak přibližně dopočítáváme na základě obvyklého maloobchodního rabatu v různých segmentech trhu.

Segment	Odhad tržeb	
	ve velkoobchodních cenách bez DPH (mil. Kč)	v koncových cenách vč. DPH (mil. Kč)
Velkoobchodní distributoři: Euromedia (cizí zboží), PEMIC, Kosmas, P. Dobrovský-BETA a další – fyzické knihy	2 570	
Nakladatelé s vlastní distribucí: Albatros Media, Euromedia (vlastní zboží), Dobrovský, s. r. o. (vlastní zboží), Grada, Levné knihy a další (zejména odborné a populárně-naučné literatury) – fyzické knihy	2 060	
Učebnice	350	
Eliminace dvojího započtení (vzájemné přeprdeje distributorů, rabat z přímého prodeje, digitální prodeje, časové rozlišení)	-300	
Celkem	4 680	7 540
Digitální audioknihy a e-knihy		217
Dovozci zahraniční literatury		730
Vývoz literatury (zejména Slovensko) – odhad		-200
Celkový obrát (zaokrouhlené na 100 mil. Kč)		8 300

Uvedenou metodikou¹ tedy vychází po zaokrouhlení takto kvalifikovaný odhad celkového objemu českého knižního trhu za poslední známé roční období přibližně na **8,3 miliardy Kč** včetně DPH. Oproti loňské zprávě o českém knižní trhu došlo pravděpodobně k **růstu** tohoto trhu přibližně o 250 milionů Kč, tedy o **+3 %**.

Vývoj celkového tuzemského knižního trhu za posledních 6 let pak vypadá následovně:

Rok	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Celkový obrát (mld. Kč)	7,2	7,2	7,5	7,8	8,0	8,3
Meziroční změna	±0 %	±0 %	+4 %	+4 %	+2,5 %	+3 %

Obrát prodaných **tištěných** knih přitom dosáhl pravděpodobně přibližně **8 miliard Kč** a vzrostl tak meziročně přibližně rovněž o **+3 %**. V růstu pokračovaly audioknihy a e-knihy, jimž jsou podrobněji věnovány kapitoly 9 a 10.

Poznámka:

1) Při výpočtu odhadu objemu trhu přes obraty velkoobchodu a koncové rabaty maloobchodu zohledňujeme, že distributoři zásobují taktéž své vlastní sítě knihkupectví nebo obrátově významné e-shopy, stejně jako to, že i někteří nakladatelé, využívající služeb distributorů, prodávají menší část své produkce přímo koncovým zákazníkům. Další prováděnou korekcí při výpočtu je zohlednění faktu, že velkoobchodní distributoři obchodují rovněž mezi sebou navzájem v případech, kdy daný segment koncového trhu zásobuje pouze jeden distributor, např. vlastní síť knihkupectví nebo určitou síť hypermarketů. Pro odečtení odpovídajících částek z výsledovek těchto subjektů, které by jinak byly započteny dvakrát, však máme k dispozici pouze dílčí údaje.

Zdroj: SČKN

4. DPH V ROCE 2018

Tištěné knihy jsou v ČR od roku 1993 zařazeny mezi zboží, na něž se uplatňuje nižší hladina DPH. Obě hladiny DPH se vyvíjely následovně:

Počátek platnosti	Snížená sazba	Základní sazba
1. 01. 1993	5 %	23 %
1. 01. 1995	5 %	22 %
1. 05. 2004	5 %	19 %
1. 01. 2008	9 %	19 %
1. 01. 2010	10 %	20 %
1. 01. 2012	14 %	20 %
1. 01. 2013	15 %	21 %
1. 01. 2015	10 %	21 %

V letech 2018 i 2019 tedy byla u tištěných knih v ČR uplatňována DPH 10 %.

Na e-knihy a audioknihy byla i v letech 2018 a 2019 uvalena základní sazba tj. 21 %. V roce 2019 došlo k velké legislativní změně, která umožní k datu 1. 5. 2020 v ČR snížení DPH na e-knih a audioknihy na 10 %.

DPH v Evropě k 1. 1. 2019

Země	Standardní	Knihy	E-knihy
Albánie	20 %	6 %	0 %
Belgie ¹	21 %	6 %	21 %
Bulharsko	20 %	20 %	20 %
Česká republika	21 %	10 %	21 %
Dánsko	25 %	25 %	25 %
Estonsko	20 %	9 %	20 %
Finsko ²	24 %	10 %	24 %
Francie	20 %	5,5 %	5,5 %
Chorvatsko	25 %	5 %	5 %
Irsko	23 %	0 %	9 %
Itálie	22 %	4 %	4 %
Kypr	19 %	5 %	19 %
Litva	21 %	9 %	21 %
Lotyšsko	21 %	12 %	21 %
Lucembursko ³	17 %	3 %	17 %
Maďarsko	27 %	5 %	27 %
Malta	18 %	5 %	5 %
Německo	19 %	7 %	19 %
Nizozemsko	21 %	9 %	21 %
Norsko ⁴	25 %	0 %	25 %
Polsko ⁵	23 %	5 %	23 %
Portugalsko	23 %	6 %	6 %
Rakousko	20 %	10 %	20 %
Rumunsko	19 %	5 %	19 %
Řecko	24 %	6 %	24 %
Slovensko	20 %	10 %	20 %
Slovinsko	22 %	9,5 %	22 %
Španělsko	21 %	4 %	21 %

Srbsko	20 %	10 %	10 %
Švédsko	25 %	6 %	25 %
Švýcarsko	8 %	2,5 %	8 %
Velká Británie	20 %	0 %	20 %

Pozn:

- 1) K 01. 04. 2019 snížena DPH na e-knihy na 6 %.
- 2) K 01. 07. 2019 snížena DPH na e-knihy na 10 %.
- 3) K 01. 05. 2019 snížena DPH na e-knihy na 3 %.
- 4) K 01. 07. 2019 snížena DPH na e-knihy na 0 %.
- 5) K 01. 11. 2019 snížena DPH na e-knihy na 5 %.

Zdroj: IPA, GVC, KPMG, Avalara, SČKN

5. NAKLADATELÉ V ROCE 2018

a) Nakladatelé podle počtu titulů

Sledovali jsme počet knižních tištěných titulů vydaných nakladatelstvím s vročením 2018. Jedná se tak o počty titulů, jimž v roce 2018 nakladatelé nově přiřadili ISBN identifikátor. Údaje od Národní agentury ISBN jsme upřesňovali dotazníkovým šetřením.

Největší soukromí vydavatelé knih na území ČR podle počtu vydaných titulů

Firma	2018	2017
1. Albatros Media, Praha*	1505	1170
2. Euromedia Group, Praha**	775	695
3. Moravská Bastei - MOBA, Brno	373	361
4. Václav Svojtka & Co, Praha	316	294
5. Grada Publishing, Praha***	296	323
6. Dobrovský, Praha	245	210
7. Mladá fronta, Praha	237	171
8. Crew, Praha	212	98
9. Argo, Praha	210	190
10. SHOCart, Vizovice	168	-
11. Nová škola, Brno	163	98
12. Host, Brno	136	120
13. Wolters Kluwer ČR, Praha	133	159
14. BB art, Praha	132	55
15. INFOA, Dubicko	117	16
16. Academia, Praha	114	105
17. Portál, Praha	111	105
18. Nová forma, Týn nad Vltavou	107	123
19. Sun, Praha	105	37
20. Triton, Praha	101	138

Pozn.: Do tabulky jsou zařazeny soukromé vydavatelské subjekty, které v roce 2018 vykázaly knižní produkci ve výši 100 a více titulů neperiodických publikací (bez reedic a nových vydání již dříve vydaných titulů).

Největší vydavatelé knih vysokých škol, univerzit a ústředních státních institucí na území ČR podle počtu vydaných titulů

Firma	2018	2017
1. Karolinum, Praha	189	145
2. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc	141	113
3. Masarykova univerzita, Brno	127	169
4. Vydavatelství ČVUT, Praha	120	141
5. Vysoké učení technické, Brno	111	98
6. Česká zemědělská univerzita, Praha	93	99
7. VŠ báňská – Technická univerzita, Ostrava	88	96
8. Ministerstvo zemědělství	75	64
9.–10. Český statistický úřad	64	69
9.–10. Univerzita Pardubice	64	66

Poznámka: Do tabulky je zařazeno prvních deset subjektů s největší produkcí neperiodických publikací v roce 2018, tj. nově vydaných titulů bez reedic.

* Pod tímto subjektem se v roce 2018 sdružovaly nakladatelské značky: Albatros, Cooboo, Plus, Motto, XYZ, Edika, BizBooks, CPress, Computer Press, Management Press, B4U Publishing, Fragment, Egmont, Kniha Zlín. Novými akvizicemi společnosti v roce 2018 byly firmy Vyšehrad a Panteon.

** Pod touto značkou se v roce 2018 sdružovala nakladatelství: Knižní klub, Odeon, Ikar, Universum, YOLI, Esence, Pragma a Pikola. Do portfolia přibily značky: Listen, Laser a Brána. Knižní klub začal používat název Kalibr.

*** Pod tímto nakladatelským subjektem se sdružují nakladatelské značky: Grada, Cosmopolis, Bambook a Alferia. Od roku 2018 do portfolia přibyla firma Metafora.

Počet nakladatelství (soukromých i univerzitních), která vydala více než 100 titulů, činil v roce 2018 celkem 25 subjektů. Dle výkazu Národní agentury ISBN opět lehce omezila produkci většina univerzitních nakladatelství. Objemy u soukromých nakladatelských domů se lehce zvyšovaly.

Nárůst počtu vydaných titulů zaznamenala zejména společnost Albatros Media, která oproti roku 2017 vydala více o 330 titulů, společnost Euromedia Group o 80 titulů. Výrazným rysem změn v nakladatelském prostředí ČR byla v roce 2018 **akviziční činnost velkých subjektů, zejména právě firem Euromedia Group** a Albatros Media*, která vede ke vzniku velkých uskupení. Cestou akvizic se vydala i Grada Publishing.**

b) Počet nakladatelských subjektů v ČR

Na knihkupecké pulty se v ČR dostane zhruba polovina vydaných titulů, protože zbytek tvoří tzv. šedá literatura, skripta, statistiky a metodické příručky, prováděcí pokyny k zákonům, různé účelové tiskoviny a jiná mimotržní literatura. Na celkové knižní produkci České republiky se alespoň jedním vydaným titulem neperiodické publikace podílelo 2058 vydavatelských subjektů, což je o zhruba o 100 subjektů méně než v předchozím roce (podrobněji viz tabulka níže). Vydávání knih je v Česku v porovnání s některými jinými státy EU stále výrazně rozloženo mezi relativně velký počet vydavatelských subjektů.

Loni bylo v ČR nově registrováno 231 nových vydavatelských subjektů (v roce 2017 činil jejich počet 269). Podle odhadu Národní agentury ISBN dnes v Česku aktivně vydává zhruba třetina evidovaných vydavatelských subjektů, třetina aktivní vydavatelskou činnost v současnosti nevyvíjí nebo ji z různých důvodů dočasně pozastavila; zbývající třetina svou činnost již ukončila. Podle mezinárodní metodiky ISBN se žádný z evidovaných vydavatelských subjektů nevyřazuje. Tyto kvantitativní ukazatele tedy umožňují, abychom získali ucelený přehled o dynamice vývoje a pohybu v této profesní oblasti.

Počet registrovaných a aktivních vydavatelů v ČR za roky 2014–2018 (s přiděleným ISBN)

	Registrovaní nakladatelé	Aktivní nakladatelé
2014	6 095	2 197
2015	6 389	2 296
2016	6 712	2 211
2017	6 986	2 151
2018	7 225	2 058

Zdroj: Národní agentura ISBN, Národní knihovna, SČKN

c) Vydavatelé učebnic pro základní a střední školství

ČR tvrdí, že poskytuje bezplatné základní vzdělání. Podle názoru vydavatelů učebnic by se však stát neměl soustředit jen na plnění, které poskytuje učitelům, ale měl by se zaměřit i na to, jaké plnění poskytuje přímo dětem. Podle čísel z Národní knihovny v České republice již delší dobu dochází ke snižování počtu vydaných titulů v oblasti učebnic.

Poskytování **zastaralých učebnic v případě základních škol** (podle průzkumů je průměrné stáří českých učebnic 10 let) a **neposkytování žádných učebnic v případě středoškoláků** (bylo uzákoněno v roce 1993) jistě jejich vzdělávání nejen nezlepšuje, ale ani není plněním státu, který se hlásí k budování *vzdělanostní ekonomiky*.

Základní odlišností trhu učebnic je to, že se jedná o výrobky a služby svázané nejen s danou jazykovou oblastí, ale i s místními kurikuly, vzdělávacími systémy a pedagogickými tradicemi. Případná obchodní realizace učebnic na jiných trzích je v podstatě nemožná. Učebnicový trh v dané zemi je tak do značné míry determinován vzdělávací a rozpočtovou politikou dané země.

Na rozdíl od počítačů, interaktivních tabulí, tabletů a dalších ICT zařízení, která si stát pořizuje od zahraničních výrobců, učebnice prostě nelze jednoduše ze zahraničí dovézt. Pokud tedy

chce stát mít vlastní kvalitní vzdělávací materiály, musí jejich **vývoj systémově, dlouhodobě a předvídatelným způsobem podporovat**.

V zemích zaměřených na vzdělanostní politiku platí přímá úměra – čím menší je jazyková oblast, tím větší je péče státu o vlastní vzdělávání (a knižní kulturu obecně). Příkladem nám může být sousední Rakousko, které do svých učebnic investuje relativně více než země s větším počtem obyvatel, jako je například Německo nebo Francie.

Ve školním roce 2019/20 činily výdaje státu na učebnice v Rakousku 105 milionů eur (2,7 miliardy Kč). Pokud zbude českým školám po odečtení všech jiných zákonných výdajů na nákup učebnic zhruba 500 milionů Kč, **jsou státní výdaje Rakouska na poskytování učebnic v přepočtu na obyvatele zhruba 6,4× vyšší než naše**.

Nízké výdaje na učebnice na straně našeho státu nelze vyrovnat nižší cenou produkce. Ačkoli soukromý nakladatelský sektor u nás poskytuje státu velmi dobrou službu (řada českých učebnic byla oceněna i v zahraničí), požaduje za ni zhruba jen **třetinovou cenu oproti zahraničí**. Rychle se zvyšující platy pedagogů v posledních letech mají samozřejmě přímý dopad na zvyšování nákladů na vývoj nových učebnic.

Pokud bychom zahrnuli i další veřejné rozpočty obcí a krajů na vlastní provoz škol, byly by náklady na **optimální každoroční výměnu učebnic** (jako je tomu třeba v Rakousku) z pohledu celkových veřejných nákladů na vzdělávání marginální (desetiny procenta). Z pohledu vlivu na výsledky vzdělávání nových generací by však byl efekt sdílení té nejlepší pedagogické praxe formou **aktuálních učebnic** velmi významný.

Dle statistik je u nás mnoho rodičů, jejichž finanční možnosti na nákup učebnic jsou z různých důvodů omezené. Děti těchto rodičů, které navštěvují základní a střední školy, ovšem za problémy svých rodičů nemohou. Pokud se tedy náš stát hlásí k rovnému přístupu ke vzdělání, **neměl by vynechávat nemalé množství našich dětí z rovného přístupu ke vzdělání například tím, že jim odepírá přístup k moderním vzdělávacím pomůckám**, které si nemohou dovolit všichni žáci.

Hodnota učebnice nespočívá v ceně potištěného papíru, ale v hodnotě obsahu, který je smysluplným vzdělávacím nástrojem pro všechny děti bez rozdílu. Role učitelů a samozřejmě i rodičů při vzdělávání jejich dětí je nezastupitelná. Na druhou stranu je jisté, že *moderní učebnice* vytváří našim dětem konkrétní vzdělávací prostor a provází je školním vzděláváním.

Náš stát nemůže nikdy garantovat špičkovou odbornou kvalitu a motivovanost u všech 150 000 vyučujících, ale je v jeho finančních možnostech **poskytnout moderní a aktuální učebnice naprosto všem dětem tím, že školám poskytne dostatek finančních prostředků, aby je žákům samy mohly v tržních podmínkách dle svého odborného uvážení obstarat**.

Zdroj: SČKN

6. STÁTNÍ PODPORA KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2018

Prostředky přidělené Ministerstvem kultury České republiky

Prostředky přidělené v rámci programu *Kulturní aktivity*

	2016	2017	2018
GRANTOVÉ OKRUHY			
Podpora vydávání neperiodických publikací	9 970	11 353	11 255
Projekt Česká knihovna	6 106	6 597	6 597
Podpora vydávání literárních periodik	13 880	14 145	14 910
Podpora literárních akcí	8 836	5 825	5 825
Podpora překladu českých autorů do zahraničí	5 493	6 568	12 103
Stipendia za oblast literatury	675	1 000	1 500
Celkem okruhy	44 960	45 488	54 455
Program státní podpory festivalů profesionálního umění – projekty v oblasti literatury		4 000	4 000

(Údaje v tabulce jsou v tisících Kč)

Z dat vyplývá, že státní podpora knižní kultury v klasických oblastech (podpora jednotlivých knižních titulů i literárních akcí) v roce 2018 **vzrostla o téměř 10 milionů**. Ke zvýšení podpory došlo hlavně v oblasti podpory překladu českých autorů do zahraničí.

Grantové prostředky ze Státního fondu kultury ČR

Podporou kultury se zabývá také SFK, bohužel z jeho údajů nelze přesně určit, jaká část byla použita na podporu vydávání knih a knižní kultury obecně. Celkové rozdělené prostředky pro 424 projektů v roce 2018 činily 28 470 000 Kč. Oproti roku 2017 se rozdělilo o téměř 3 500 000 Kč více.

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR, SČKN

7. KNIŽNÍ VELKOOBCHOD V ROCE 2018

V roce 2018 a 2019 nedošlo v oblasti knižního velkoobchodu k významným změnám. Na distribuci téměř kompletní nabídky knižních titulů od nakladatelů do knihkupectví, maloobchodních sítí, knižních e-shopů a jiných se i nadále podílejí především společnosti Euromedia Group, Kosmas a Pemic Books. Rostoucí portfolio vlastních titulů distribuuje největší nakladatelská skupina Albatros Media. Vlastní produkci na většinu trhu pak vlastními silami dodává několik dalších nakladatelů. Čím dál charakterističtější je propojování nakladatelské, velkoobchodní a maloobchodní činnosti, včetně internetového prodeje, u nejvýznamnějších subjektů knižního trhu.

Společnost **Euromedia Group, a. s.**, je obrátově největší firmou podnikající v rámci knižního trhu v České republice (poslední zveřejněný obrát činí 1,391 miliardy Kč za rok 2017). Je především největším knižním velkoobchodem, majícím v distribuci produkci množství tuzemských nakladatelství, a prostřednictvím skupiny Knižní Holding, a. s., je propojena s knihkupeckým řetězcem provozovaným pod značkou Luxor. Významným prodejním kanálem obou těchto společností je již 27. rokem Knižní klub, realizovaný prostřednictvím katalogu, franšizových prodejen (popřípadě knižních koutků) i internetu (e-shop KnizniKlub.cz). Věrnostní systém Knižního klubu byl nově rozšířen na celou nabídku prodejen Luxor. Euromedia Group každoročně organizuje akci Knihománie, v jejímž rámci je se silnou marketingovou podporou uváděno na předvánoční trh 30 vybraných knižních titulů. Euromedia Group je rovněž vlastníkem významné velkoobchodní a maloobchodní společnosti Bookretail, distribuující učebnice i běžnou literaturu a provozující internetové knihkupectví BookTook.cz. Vlastní nakladatelskou činnost vydává Euromedia pod značkami Kalibr (následník nakladatelské značky Knižní Klub), Odeon, Ikar, Universum, Yoli, Esence, Pragma, Pikola, Listen, Laser a Brána.

Společnost **Kosmas, s. r. o.**, zajišťuje výhradní distribuci nakladatelství Argo, Paseka, Prostor, Torst a dalších. Dvakrát ročně organizuje akci Velký knižní čtvrtek, v níž výrazně propaguje start vybraných titulů nakladatelství v její distribuci. Kosmas je zároveň na českém trhu jednou z největších sítí knihkupectví a Kosmas.cz významným knižním e-shopem v segmentu tištěných knih, e-knih i audioknih.

Významné postavení v distribuci knih má společnost **Pemic Books, a. s.** Vedle nevýhradní distribuce množství nakladatelů je jejím nejvýznamnějším nakladatelstvím ve výhradní distribuci Ottovo nakladatelství a produkce vlastního nakladatelství Bookmedia. Společnost provozuje moderní logistické centrum, které jí umožňuje v krátkém čase dodávat velké objemy zboží. Zajišťuje také dodávky do sítě Albert a zásobuje část e-shopů včetně Alza.cz. Pemic Books vlastní síť kamenných knihkupectví a e-shop KNIHCENTRUM.cz a provozuje službu AUIDIOTÉKA.cz, největšího digitálního prodejce audioknih v ČR.

Společnost **Pavel Dobrovský – BETA, s. r. o.**, zajišťuje velkoobchodní distribuci vlastního nakladatelství Beta a několika dalších nakladatelství, například Talpress a Polaris. Vlastní rovněž síť knihkupectví BETA Dobrovský, která čítá 11 prodejen.

V posledních letech si na poli distribuce získává místo společnost **Seqoy, s. r. o.**, distributor několika menších nakladatelství sci-fi, fantasy literatury a komiksů.

Své postavení na trhu neustále posiluje společnost **Albatros Media, a. s.**, která je počtem titulů i obrátově největším českým knižním nakladatelem a distributorem vlastní knižní produkce (konsolidovaný obrát skupiny včetně tržeb ze zahraničí činí 1,058 miliardy Kč). Knihkupcům dodává převážně přímo tituly svých nakladatelských značek Albatros, B4U, BizBooks, Coobook, Computer Press, CPress, Edika, Fragment, Egmont, Kniha Zlín, Management Press, Motto, Panteon, Vyšehrad a XYZ. V roce 2019 do skupiny přibylo akvizicí nakladatelství Domino, jehož produkci dosud výhradně distribuovala Euromedia Group. Došlo ke sloučení e-shopů eReading a PalmKnihy, působících v segmentu e-knih. Albatros Media provozuje katalogový prodej prostřednictvím Klubu mladých čtenářů (již od roku 1964), Knižního klubu Fragment a Pohádkové školky, orientovaných na děti školního a předškolního věku. Organizuje akci Humbook, zaměřenou na knihy pro dospívající

(young adult), novinkou v propagaci a prodeji knih pro děti je průběžná kampaň Knihozem. V říjnu 2019 byla v rámci skupiny založena nová značka Voxi pro audioknihy.

Největším z dalších nakladatelství, která si zajišťují vlastní distribuci, je **Grada Publishing, a. s.**, a to pro své značky Grada, Cosmopolis, Bambook, Alferia a Metafora.

Největším distributorem a prodejcem zahraniční cizojazyčné literatury na českém trhu je společnost **Megabooks CZ, s. r. o.**, mimo jiné provozující vlastní síť knihkupectví Oxford Bookshop.

Zdroj: SČKN

8. KNIŽNÍ MALOOBCHOD V ROCE 2018

V České republice existuje přibližně 540 „kamenných“ knihkupectví se všeobecnou nabídkou, z toho 187 v rámci největších knihkupeckých řetězců. Za posledních 5 let bylo uzavřeno 130 nezávislých knihkupectví a 35 knihkupectví bylo převzato knihkupeckými sítěmi. Současně roste podíl internetových knihkupectví na celkovém obratu knižního trhu.

Největším knihkupeckým řetězcem podle počtu prodejen je **Kanzelsberger**. Pod touto značkou provozuje stejnojmenná společnost 65 prodejen.

Knižní maloobchodní řetězec **Luxor**, provozovaný společností Neoluxor, s. r. o. patřící do stejné skupiny jako velkoobchodní distributor Euromedia Group, a. s., má v současnosti celkem 34 prodejen, především v obchodních centrech. Tato obchodní síť má významné postavení v Praze, kde provozuje 13 knihkupectví, z nichž Palác knih Luxor je největším knihkupeckým ve střední Evropě. E-shop společnosti, Luxor.cz, prošel v roce 2019 důkladným remodelingem.

Maloobchodní řetězec **Levné knihy** tvoří 60 prodejen stejnojmenné společnosti po celé republice. Je zaměřen na výprodej zlevněných knih a významný podíl v jeho nabídce tvoří doplňkový sortiment: CD a DVD, hračky, školní a kancelářské potřeby nebo například bytová dekorace.

Společnost Dobrovský, s. r. o., v současné době provozuje celkem 34 prodejen sítě **Knihy Dobrovský**, většinou v obchodních centrech. Významně posiluje postavení na online trhu s e-shopem KnihyDobrovsky.cz i vlastní knižní produkci, vedle dřívější nakladatelské značky Knihy Omega nově rovněž pod značkami Vendeta, Fobos či Drobek.

Společnost **Kosmas** provozuje aktuálně celkem 34 knihkupectví, z toho 9 prodejen v obchodních centrech. Tato maloobchodní síť se snaží zachovat obchody na tradičních místech i v menších městech. Jejím prodejním kanálem je i nejstarší specializovaný knižní e-shop Kosmas.cz.

Společnost Pavel Dobrovský – BETA, s. r. o., provozuje vedle vlastního nakladatelství rovněž 11 knihkupectví pod značkou **BETA Dobrovský**.

Maloobchodní síť **Knihcentrum** je vlastnický propojená s velkoobchodní společností Pemic Books. V současné době provozuje celkem 9 prodejen, největší z nich je Dům knihy v Ostravě. Knihcentrum.cz je také jedním z nejvýznamnějších knižních e-shopů v České republice.

Prodejní síť **Academia knihkupectví** je tvořena celkem 5 prodejny v Praze, Brně a Ostravě.

Karmelitánské nakladatelství provozuje síť 12 vlastních prodejen.

Oxford Bookshop je síť 7 prodejen zahraniční literatury patřící společnosti Megabooks CZ, s. r. o., umístěných mimo obchodní centra v univerzitních městech Praze, Plzni, Brně, Ostravě, Olomouci, Hradci Králové a Českých Budějovicích.

Zdroj: SČKN

Knižní maloobchodní řetězce a jejich provozovatelé k 30. 9. 2019:

Provozovatel	Obchodní značka	Počet prodejen	Z toho v OC	Nakl. činnost	Velkoobch. činnost	E-shop
Kanzelsberger, a. s.	Kanzelsberger	65	18	ne	ne	DumKnihy.cz
Levné knihy, a. s.	Levné knihy	60	nezjištěno	ano	ne	LevneKnihy.cz
Dobrovský, s. r. o.	Knihy Dobrovský	34	27	ano	ne	KnihyDobrovsky.cz
Neoluxor, s. r. o.	Luxor	34	23	ano*	ano*	Luxor.cz
Kosmas, s. r. o.	Kosmas	34	9	ne	ano	Kosmas.cz
Karmelitánské nakladatelství, s. r. o.	Karmelitánské knihkupectví	12	0	ano	ano	Kna.cz
Pavel Dobrovský – BETA, s. r. o.	BETA Dobrovský	11	7	ano	ano	Dobrovsky.cz
Knihcentrum.cz, s. r. o.	Knihcentrum	9	3	ano**	ano**	Knihcentrum.cz
Megabooks CZ, s. r. o.	Oxford Bookshop	7	0	ne	ano	Megabooks.cz
Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.	Academia knihkupectví	5	0	ano	ne	Academia.cz/eshop

* V rámci skupiny Knižní Holding, a. s. (Euromedia Group)

** V rámci skupiny Pemic Books, a. s.

Na základě informací ze Similarweb.com (návštěvnost za měsíc květen 2019) si pozici nejnavštěvovanějšího e-shopu tentokrát získal web **KnihyDobrovsky.cz**.

KnihyDobrovsky.cz	1 100 000
Megaknihy.cz	1 050 000
Kosmas.cz	770 000
Martinus.cz	320 000
BookTook.cz	230 000
Luxor.cz	220 000
Knizniklub.cz	210 000
Albatrosmedia.cz	200 000
Knihcentrum.cz	190 000

Zdroj: SČKN

9. E-KNIHY V ROCE 2018

Celkový prodej e-knih v roce 2018 nadále rostl, a to rychleji než prodej fyzických knih. Meziroční růst činil 12 %. Prodáno bylo více než 1 milion kusů e-knih. Obrat za prodej e-knih zahrnuje i prodej zahraničním zákazníkům, především slovenským. Tyto nákupy tvoří 5–10 % z celkového obratu e-knih.¹

Sortiment a ceny e-knih

V roce 2018 nabízela knihy v elektronické podobě většina významných tuzemských nakladatelů (více než 400 nakladatelských značek). Celkově bylo na konci roku 2018 dostupných zhruba 20 000 titulů. V elektronické podobě byla k dispozici převážná většina nejprodávanějších titulů, což dokládají i žebříčky nejprodávanějších e-knih a tištěných knih, které byly z větší části v roce 2018 podobné. Průměrná cena e-knihy se roku 2018 pohybovala u beletrie okolo 59 % ceny tištěné knihy. Průměrná cena elektronických učebnic a odborné literatury dosahuje obvykle 15% slevy oproti tištěné knize.

Pro rozvoj prodeje e-knih nadále platila nepříznivá vysoká sazba DPH (21 %), která elektronickou knihu znevýhodňovala oproti fyzické. V roce 2019 byla přijata novela zákona o DPH, která zařadí e-knihy a audioknihy do druhé snížené sazby od 1. 5. 2020.

Nejprodávanějším žánrem u e-knih jsou nadále „detektivky a napětí“, následuje „sci-fi a fantasy“ a „romány pro ženy“. Z naučné literatury byl největší zájem o e-knihy o osobním rozvoji.

Čtenáři elektronických knih

Mezi čtenáři e-knih dlouho dominovali muži. Dle údajů prodejců v roce 2018 byl poměr čtenářů a čtenářek elektronických knih vyrovnaný.²

Pro prodej e-knih je určující Praha (34 % prodaných kusů), následovaná Středočeským krajem (17 %) a krajem Jihomoravským (10,1 %).³

Prodejci e-knih na českém trhu

Počet prodejců e-knih v roce 2018 stagnoval.

Mezi významné prodejce e-knih patří specializované e-knižní obchody jako eReading, Palmknihy, obecné e-shopy jako Alza.cz, tradiční on-line knihkupectví jako Kosmas.cz, Knihcentrum.cz, Martinus.cz nebo nakladatelské weby jako Flexibooks.cz a Grada.cz.

Do projektu výpůjček e-knih v knihovnách společnosti Palmknihy – eReading bylo ke konci roku 2018 zapojeno 136 knihoven, které nabízely 7897 titulů 196 nakladatelství. Zájem o tuto službu mezi uživateli knihoven meziročně výrazně vzrostl, a to o 59 % na celkový počet 39 631 e-výpůjček.

Poznámky:

1) Na Alza.cz tvořil nákup ze Slovenska 11,7 % obratu.

2) 53 % muži, 47 % ženy, dle údajů Alza.cz.

3) Prodeje e-knih dle krajů dle Alza.cz Hlavní město Praha 35 %, Středočeský kraj 17 %, Jihomoravský kraj 10 %, Moravskoslezský kraj 6 %, Ústecký kraj 5 %, Plzeňský kraj 4 %, Jihočeský kraj 4 %, Olomoucký kraj 3 %, Kraj Vysočina 3 %, Pardubický kraj 3 %, Královéhradecký kraj 3 %, Liberecký kraj 3 %, Zlínský kraj 3 %, Karlovarský kraj 2 %.

Zdroj: SČKN, Alza

10. AUDIOKNIHY V ROCE 2018

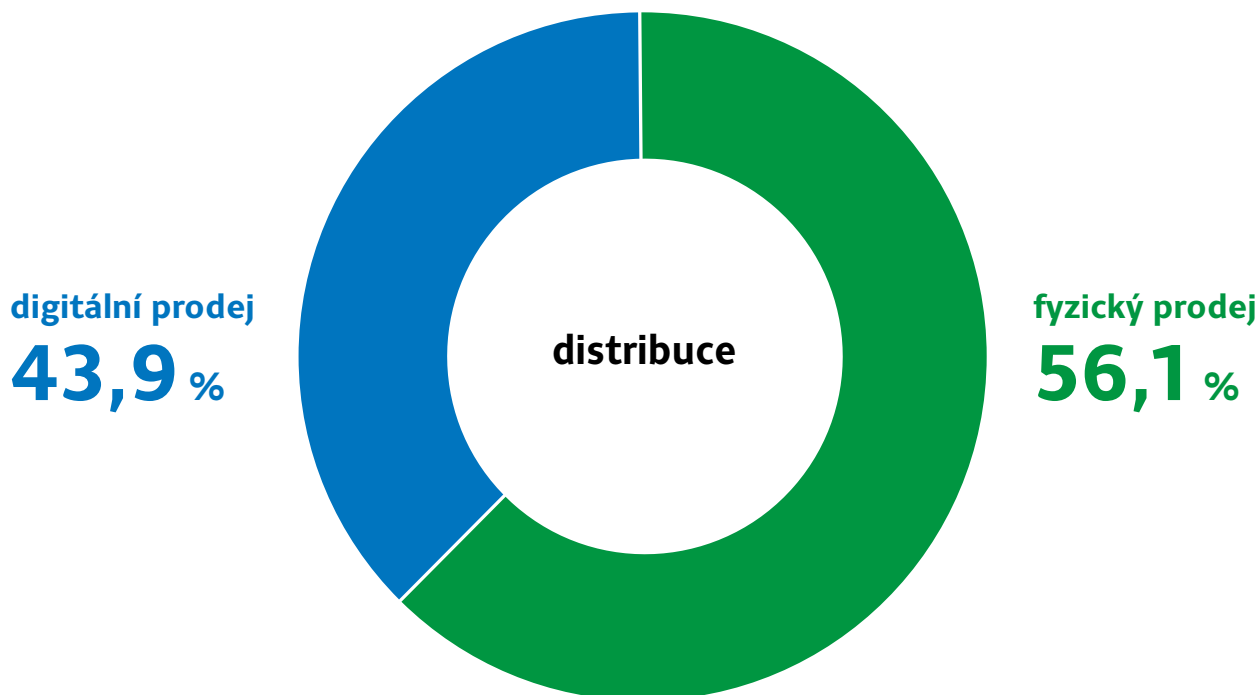
Celkový objem trhu vychází ze součtu hlášení fyzických a digitálních prodejů členských firem AVA s jeho následným přepočtem na koncové ceny včetně DPH. Jeho hodnota v roce 2018 činila 148 402 065 Kč, což je proti roku 2017 nárůst o 16,2 %.

Mezi vykazovanými vydavateli přibyly nové subjekty, vydavatelství OneHotBook a Publixing, při současném úbytku jiných.

Celkový prodej	148 402 065 Kč
Fyzický prodej	83 305 462 Kč
Digitální prodej	65 096 603 Kč

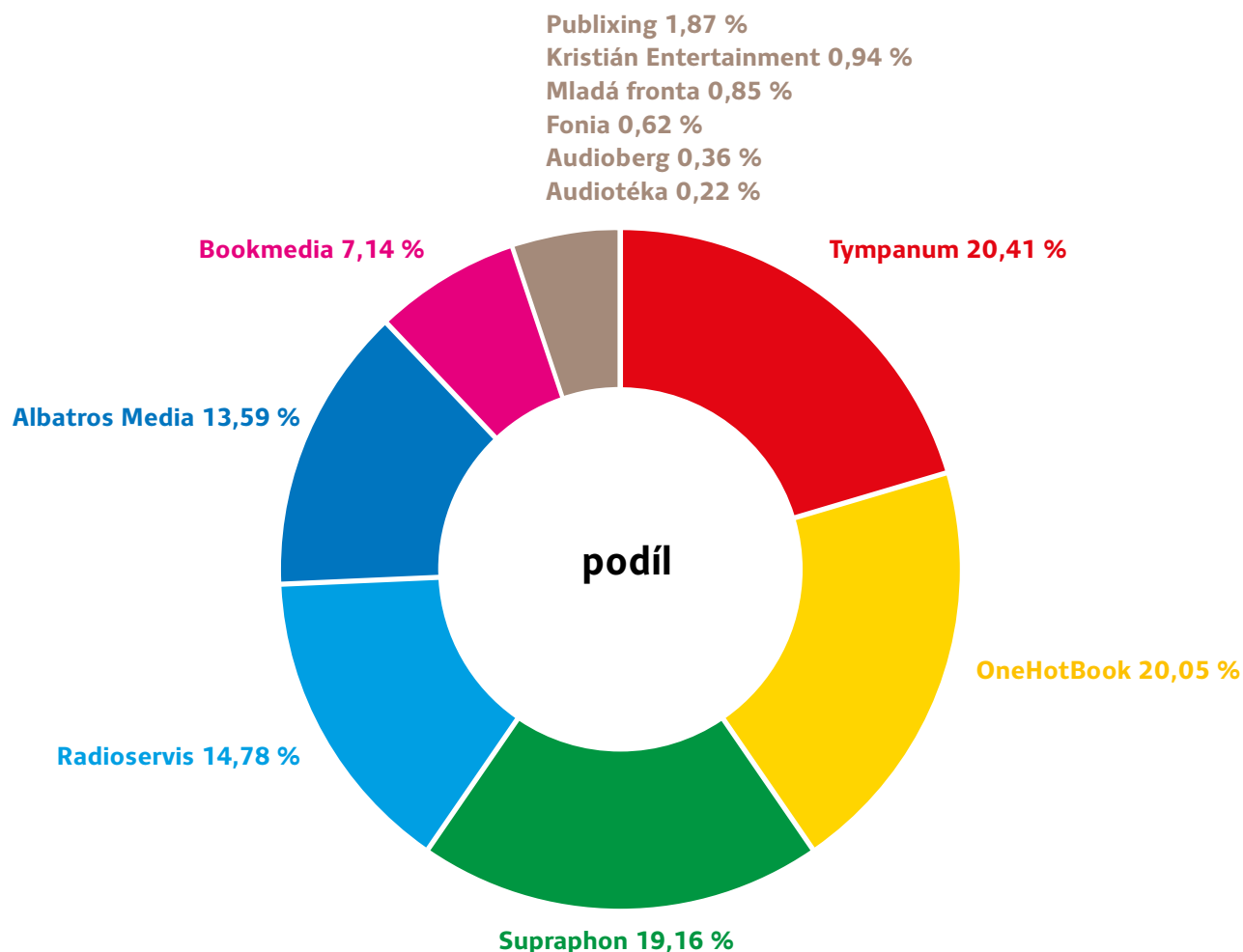
Způsoby distribuce v roce 2018

V roce 2018 se prodalo necelých 300 000 fyzických nosičů audioknih a mluveného slova. Prodej fyzických nosičů, jehož podíl činil za uplynulý rok 56,1 %, je stále převažující formou distribuce. I když podíl digitálního prodeje stále roste, tempo růstu se proti roku 2017 výrazně zpomalilo.

Podíly na trhu

Třemi nejsilnějšími vydavateli audioknih a mluveného slova byli v roce 2018 Tympanum (20,41 %), OneHotBook (20,05 %) a Supraphon (19,16 %). Výrazně je zastoupen ještě Radioservis (14,78 %) a Albatros Media (13,59 %). Ostatní vydavatelé se o zbývající podíl na trhu dělí takto: Bookmedia 7,14 %, Publixing 1,87 %, Kristián Entertainment 0,94 %, Mladá fronta 0,85 %, Fonia 0,62 %, Audioberg 0,36 % a Audiotéka 0,22 %.

Novinkové tituly 2018

V roce 2018 vyšlo u vydavatelství, která přispěla do statistik, 282 nových titulů. To je o necelou pětinu více než v dřívějším roce.

Oproti předchozím rokům došlo ke změně poměru původu autora, v roce 2018 vyšlo více audioknih českých a slovenských autorů – jejich podíl mezi novinkami přesahuje 60 % proti necelým 40 % zahraničních autorů.

Mezi vydanými novinkami došlo k nárůstu zpracování dramatizací či jinou než klasickou četbou, ze 4 % v roce 2017 na 10 % roku 2018. Stále však výrazně převažuje četba, ať již jednohlasá, či vícehlasá.

Nejvíce novinek vyšlo v listopadu, květnu, říjnu a červnu, naopak nejslabšími měsíci byly leden a červenec.

Mezi žánry novinek se na první místo dostaly detektivky a thrillery, následované obecnou beletrií a audioknihami pro děti a mládež.

Zdroj: AVA

11. KNIHOVNY V ROCE 2018

Prostor pro poskytování knihovnických a informačních služeb obyvatelům vymezuje zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který rovněž přizpůsobuje legislativní úpravu oblasti knihovnictví požadavkům současného společenského i technologického vývoje.

Dle evidence vedené Ministerstvem kultury ČR bylo v roce 2018 v České republice **5 317 knihoven**.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet knihoven	5 401	5 381	5 360	5 354	5 353	5 337	5 317
Počet registrovaných čtenářů (v tisících)	1 450	1 430	1 437	1 413	1 372	1 376	1 373
Počet výpůjček (v tisících)	66 259	64 208	62 614	60 044	58 204	54 935	52 705
Prostředky na nákup knihovního fondu v Kč	305 818 366	322 919 344		od 2014 se neuvádí			

Dle výše uvedeného zákona tvoří systém knihoven v ČR:

- knihovny zřízené Ministerstvem kultury ČR (Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna a Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana)
- krajské knihovny zřízené příslušným orgánem kraje
- základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce nebo jiným zřizovatelem
- specializované knihovny.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) se stal od roku 2016 partnerem SČKN v rámci kampaně na odporu knihy *Knihy ti sluší* a spolupráce s knihovnami se prohloubila i v roce 2017, kdy se SČKN začal SKIP spolupracovat i při šíření katalogu *Nejlepší knihy dětem*.

Zdroj: Nipos, SČKN

12. KNIŽNÍ VELETRHY V ROCE 2018

Nedílnou součástí knižního oboru jsou knižní veletrhy a nejrůznější knižní prodejní akce a festivaly. Mezi nejznámější patří Svět knihy Praha a Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě.

Svět knihy Praha

Mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha patří mezi akce s celorepublikovým záběrem, které jsou zaměřeny na vyváženou komerční i kulturní prezentaci. Veletrh se koná od roku 1995 a je velmi populární mezi širokou čtenářskou veřejností. Doprovodný literární festival nabízí celou řadu programů: odborných seminářů a konferencí, ale i setkání se spisovateli a autorská čtení, prezentace nakladatelských domů, oceňování edičních a tvůrčích počinů. Probíhá každoročně v květnu.

Svět knihy Praha	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet vystavovatelů	416	322	395	339	409	393	407	396	404
Počet stánků	194	211	195	192	191	194	193	205	208
Plocha (m ²)	2 930	3 016	3 239	2 984	3 203	3 009	3 218	3 412	3 495
Počet návštěvníků	40 000	38 000	36 000	36 000	38 000	38 000	42 000	44 000	46 000

Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě

Veletrh se v Havlíčkově Brodě koná od roku 1991. Jeho prvotním cílem bylo zprostředkování kontaktů mezi nově vznikajícími nakladateli a knihkupci. V průběhu let se k Podzimnímu knižnímu veletrhu přidružilo mnoho doprovodných programů. Akce bývá vždy hojně navštívena čtenáři.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet vystavovatelů	158	161	170	165	165	163	165	179	165
Počet návštěvníků	13 000	14 000	15 000	15 000	14 500	16 000	16 500	17 000	16 800

Další knižní trhy

Od roku 2018 se **Svět knihy** rozšířil na dva dny v září také do Plzně. Již osm let se koná **Ostravský knižní veletrh**, v Lysé nad Labem tradičně probíhá **Polabský knižní veletrh**. V Praze pořádají menší nakladatelé **Knihex**, který se prezentuje jako knižní jarmark za doprovodu workshopů, autorských čtení, křtů i divadla. Svou stabilní cílovou skupinu si našel i projekt **Tabook** v Táboře, jenž se již od roku 2012 úspěšně profiluje jako festival nezávislých nakladatelů spojený s knižní nabídkou. Podobně zavedený je i **Litr** v Brně, knižní veletrh autorských a uměleckých nízkonákladových publikací.

Zdroj: SČKN

13. KAMPANĚ A PROJEKTY PROPAGUJÍCÍ ČETBU KNIH V ROCE 2018

Podpoře četby se věnuje řada dlouhodobých projektů i jednorázových kampaní a festivalů. Některé akce se věnují jen jednotlivým specifickým oblastem literatury: básnické a recitační festivaly **Ortenova Kutná Hora** či **Šrámkova Sobotka**, festival **Den poezie**, který pořádá akce po celé ČR v rámci oslav dne narození K. H. Máchy, tradiční žánrový festival **Jičín – město pohádky** či sci-fi a fantasy **Festival fantazie** v Chotěboři.

Další akce (v abecední pořadí) mají obecnější charakter:

Bookstart – S knížkou do života (www.sknizkoudozivota.cz)

Projekt Bookstart, v českém prostředí pojmenovaný **S knížkou do života**, je mezinárodní iniciativa, do níž se zapojují všechny typy knihoven, aby plnily jednu ze svých nejdůležitějších, ale v dnešní době zatím velice málo rozšířených funkcí: knihovny se snaží zapojit aktivní rodiče a seznamovat tak ty nejmenší čtenáře s knihou a nepřeberným množstvím příběhů (a informací) v ní.

Celé Česko čte dětem (www.celeceskoctedetem.cz)

Posláním projektu je budování pevných vazeb v rodině prostřednictvím společné četby dítěte a rodiče. Kampaň se postupně rozšiřuje o Týden čtení dětem, Čtení dětem v nemocnici, Babička a dědeček do školky či iniciativa Moje první kniha.

Čtení pomáhá (www.ctenipomaha.cz)

Projekt pomáhá rozdělit každý rok miliony korun na dobročinné účely. O tom, kdo pomoc obdrží, rozhodují dětská čtenářská komise. Každé dítě, které se do projektu zapojí, získá po přečtení některé ze seznamu vybraných knih kredit 50 Kč, který může věnovat na jeden z nominovaných dobročinných projektů.

Děti, čtete? (www.detictete.cz)

Festival čtení a divadla je spojený s výstavou originálů ilustrací a knih pro děti. Je určen školním třídám, školkám, rodičům a všem dětem. V průběhu festivalu se příběhy objevují nejen v podobě autorských čtení, ale i divadel a výtvarných workshopů.

Den nepřečtených knih (www.denneprectenychknih.cz)

Od roku 2012 pořádá v České republice tuto kampaň knihkupectví Martinus.cz. Tvrdí, že běžný Čech má ve své knihovně 30 nepřečtených knih, a vyzývá k přečtení alespoň jedné z nich. Nabízí čtenářské tipy, jak číst, a radí udělat si svůj Den nepřečtených knih každý den.

Festival spisovatelů Praha (www.pwf.cz)

Kořeny festivalu jsou spjaté s osobou Michaela Marche a sahají až do roku 1980. Hlavním posláním festivalu, který se stal součástí kulturního dění nejen v Praze, je propagovat českou i světovou literaturu a představovat českému publiku známé i méně známé literáty, básníky a spisovatele ze zahraničí (včetně laureátů Nobelových cen).

HumbookFest (www.humbook.cz)

Od roku 2016 pořádá společnost Albatros Media festival „young adult“ literatury HumbookFest. V roce 2017 přilákal už přes tisícovku mladých čtenářů. Festival nabízí setkání se zahraničními i českými spisovatelskými hvězdami. Součástí prodejního festivalu je bohatý doprovodný program: řada besed a workshopů (překladatelský workshop, videoworkshop, beseda na téma, jak vést knižní blog, a další), nechybí ani kreativní Humbook dílna. Ambicí původně jednodenního knižního festivalu je být především komunitou, která se zajímá o knihy, čte si spolu a diskutuje.

Knih ti sluší (www.knihatislusi.cz)

Kampaň SČKN, jejímž cílem je oslavit Světový den knihy a autorských práv. V knihkupectvích, knihovnách a školách se v týdnu před 23. dubnem konají autorská čtení a čtenáři dostávají dárky. Symbolem kampaně, která si dala za cíl obrátit pozornost ke knihám a přivést zákazníky zpět do

kamenných knihkupectví, se stal červený terčík s logem kampaně. Součástí akce byla v roce 2017 i soutěž pro dětské třídní kolektivy s názvem Objevte své knihkupectví.

Knihománie (www.knihomanie.cz)

Jedná se o kampaň firmy Euromedia Group, která od podzimu roku 2013 současně v 250 českých knihkupectvích i mimo ně propaguje 32 vybraných knižních novinek. Po dobu trvání kampaně k nákupu těchto knih obdrží zákazníci dárek.

Listování (www.listovani.cz)

Projekt scénického čtení s názvem Listování představuje pravidelně nové knižní tituly po celé republice. V putovních „divadelních“ představeních se snaží divákům nabídnout knihu netradičním způsobem. Projekt se s podporou MŠMT postupně rozrostl i o Listování do škol.

Meltingpot (fb.com/meltingpotforum)

Na toto mezinárodní diskuzní fórum v rámci Colours of Ostrava přijíždějí spisovatelé a novináři z celého světa a představují témata, o kterých píší, diskutují se čtenáři a podepisují knihy. V roce 2018 proběhl již 3. ročník, který zároveň propagoval české autory formou videí pro podobné festivaly a diskusní fóra v celém světě. Koná se vždy 4 dny ve druhé polovině července.

Měsíc autorského čtení (www.autorskecteni.cz)

Český literární festival nabízí osobní setkání s autory a autorská čtení. Od roku 2000 se koná pravidelně v období letních prázdnin a pořádá ho nakladatelství a agentura Větrné mlýny. Postupně se z Brna rozšířil do Wrocław, Ostravy, Košic a Lvova.

Nejlepší knihy dětem (www.nejlepsiknihydetem.cz)

SČKN ve spolupráci s Českou sekci IBBY a SKIPem vytváří projekt, jehož hlavním cílem je vydávání výročního katalogu doporučené, nové, původní české literatury pro děti a mládež s názvem Nejlepší knihy dětem. K orientaci v záplavě nových knižních titulů pro děti slouží tento katalog nejen knihovnám, školám, univerzitám a knihkupcům, ale především rodičům a širší veřejnosti. Součástí projektu Nejlepší knihy dětem jsou i autorská čtení.

Praha – město literatury (www.prahamestoliteratury.cz)

Projekt na podporu pražského literárního života vznikl v roce 2009 z iniciativy Městské knihovny v Praze a Českých center. Praha se díky němu stala součástí sítě kreativních měst literatury UNESCO.

Rosteme s knihou (www.rostemesknihou.cz)

Kampaň byla zahájena na podzim roku 2005 společností Svět knihy, jako nekomerční aktivita založená na spolupráci s knihovnami, školami, literárními časopisy i nakladatelstvími. Projekt je součástí mezinárodní skupiny EU Read a pořádá literární a čtenářské soutěže, soutěž školních kolektivů Soubor čtenářů či literární soutěž Jak vyrůstám s knihou. Dlouhodobě pořádá turné spisovatelů pod názvem Spisovatelé do škol.

Velký knižní čtvrtek (www.velkyctvrtek.cz)

Jedná se o kampaň firmy Kosmas na podporu kvalitních knížek. V říjnu a v březnu bývá v knihkupectvích i mimo ně propagováno vždy 15 vybraných kvalitních titulů z různých vydavatelství, které se ocitnou na pultech během jednoho čtvrtka.

Velký audioknižní čtvrtek (www.audioctvrtek.cz)

Kosmas vytvořil také variantu podzimního knižního čtvrtku pro 11 podzimních audioknih.

Zdroj: SČKN

14. PŘEHLED POVINNOSTÍ NAKLADATELE V ROCE 2018

Činnost nakladatele, jakkoliv se v základu řídí stejnými obecnějšími právními předpisy jako v případě jiných podnikatelských subjektů, se co do svého dosahu a zaměření vyznačuje významnými specifiky, která musí být reflektována rovněž ze strany zákonodárce. SČKN proto zastává důležitou roli v rámci legislativního procesu, a to jak na národní úrovni, tak i v rámci přípravy evropských předpisů, kde svou činnost koordinuje s Federací evropských nakladatelů (FEP); z poslední doby lze uvést například více než dvouleté úsilí a intenzivní spolupůsobení při přípravě a schvalování diskutované směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu. SČKN se v úzké spolupráci se svým dlouhodobým právním partnerem, Advokátní kanceláří Růzha, účastní přípravy textu právních předpisů, možných pozměňovacích návrhů, konzultací s ministerstvy i Evropskou komisí s cílem podpořit rozvoj české literární kultury prostřednictvím zlepšení v oblasti práva duševního vlastnictví a právní úpravy nakladatelské činnosti. Výsledky aktivit SČKN se pak pozitivně projevují též ve vztahu k ostatním nositelům práv, zejména autorům.

Co se týká konkrétních právních předpisů, pomineme-li zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, představuje specifickou právní úpravu zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů (zákon sám však pro nakladatele užívá ne zcela šťastně zvoleného označení „vydavatel“). Kniha, jejíž definici právní řád výslovně nestanoví, je v zákoně označena jako neperiodická publikace. Zákon o neperiodických publikacích určuje několik základních povinností nakladatele:

1) Povinné náležitosti knihy

Nakladatel je povinen v každé vydané knize uvést informace, jejichž rozsah je stanoven zákonem o neperiodických publikacích (název díla, informace o autorovi a nakladateli, rok prvního vydání apod.). Případné nesplnění této povinnosti ze strany nakladatele je přestupkem, za který může krajský úřad uložit pokutu ve výši až do 50 000 Kč,

2) Povinné výtisky a elektronický povinný „výtisk“

Nakladatel je dále povinen bezplatně a na vlastní náklady odevzdat z každého vydání knihy do 30 dnů ode dne vydání celkem šest výtisků knihy příslušným knihovnám (Národní knihovně, Moravské zemské knihovně, Vědecké knihovně v Olomouci, Městské knihovně v Praze a místně příslušné krajské knihovně podle sídla nakladatele; v rámci probíhající novelizace má být počet výtisků snížen na pět – jeden výtisk bude odevzdán buď Městské knihovně v Praze nebo krajské knihovně, – nikoliv současně, a to podle sídla nakladatele). Větší nakladatelské subjekty tak každoročně na vlastní náklady poskytují příslušným knihovnám zdarma stovky až tisíce knih z vlastní produkce včetně jejich dodání na vlastní náklady bez jakékoliv kompenzace ze strany státu.

Horkou novinkou je odevzdávání povinného „výtisku“ elektronické knihy. Vzhledem ke svému vzniku v polovině devadesátých let upravuje stávající znění zákona výslovně pouze tištěné knihy. S ohledem na vývoj segmentu elektronických knih a na skutečnost, že některé knihy mohou být vydány pouze elektronicky, a část kulturního dědictví, které shromažďuje Národní knihovna, tak může být ztracena, vyvstala potřeba novelizace zákona, jejíž návrh byl aktuálně schválen vládou a bude v nejbližší době předložen Poslanecké sněmovně k projednání. Na zpracování návrhu se SČKN aktivně podílel v rámci konzultací se zpracovatelem – Ministerstvem kultury – a s Národní knihovnou. Nově by tak měl být nakladatelem odevzdáván rovněž povinný „výtisk“ elektronické knihy, a to pouze Národní knihovně jednoduše prostřednictvím příslušné webové aplikace. Díky vstřícnému přístupu a dobré vůli nakladatelů si takto odevzdanou elektronickou knihu budou čtenáři moci vyhledat a přečíst na terminálech v prostorách specifikovaných knihoven, vždy však tak, jako by se jednalo o tištěný exemplář, tedy v jednom okamžiku bude příslušný titul zpřístupněn pouze jednomu čtenáři.

3) Nabídková povinnost

Nad rámec odevzdání povinných výtisků je nakladatel současně povinen nabídnout dalším knihovnám stanoveným vyhláškou Ministerstva kultury č. 252/1995 Sb. vydanou knihu do 30 dnů

ke koupi. Na základě jednání mezi SČKN a dotčenými knihovnami došlo k dohodě, na jejímž základě může nakladatel nabídkovou povinnost splnit též zveřejněním v periodiku Knižní novinky vydávaném ze strany SČKN. Tato možnost, včetně zadávání informací o vydané knize online do databáze spravované ze strany SČKN, představuje pro nakladatele významné zjednodušení a snížení souvisejících nákladů.

Jedním z výsledků činnosti SČKN a evropské koordinace s FEP je rovněž **zrovnoprávnění elektronických knih a audioknih s tištěnými knihami**. Doposud byly elektronické knihy a audioknihy nelogicky zařazeny do nejvyšší sazby DPH, zatímco tištěné knihy byly zařazeny do druhé snížené sazby ve výši 10 %. Po dlouhodobém úsilí SČKN se podařilo čtení všech druhů knih zrovnoprávnit tak, že počínaje 1. květnem 2020 budou všechny uvedené kategorie knih spadat do druhé snížené sazby DPH (10 %). Tento krok přispěje k větší dostupnosti knih v moderních formátech pro čtenáře, a to včetně streamingu, a posune celou společnost dále do digitálního věku.

V rámci podpory čtenářské kultury se SČKN v uplynulých letech rovněž podařilo prosadit institut „knížních stravenek“, tedy firemního benefitu pro zaměstnance, který je osvobozen od daně z příjmů. Jedním z cílů je rovněž přispět k zastavení dlouholetého úbytku kamenných knihkupectví, v nichž mohou čtenáři knižní poukázky uplatnit.

V nadcházejícím období se bude SČKN mimo jiné účastnit prací na velké novelizaci autorského zákona k provedení směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu v zájmu nastavení spravedlivého a transparentního právního prostředí v oblasti práva duševního vlastnictví.

Zdroj: Advokátní kancelář Růzha, SČKN